

ANY III. BARCELONA 30 DE MAIG DE 1905. Núm. 56

Sàpigüem aprofitarho

HE assistit algunes vegades en mitings catalanistes, per mes que no crech gayre en l'oratoria de miting, y al escoltar de boca dels oradors aquelles valentes frases en que 's parlava de l'autonomia absoluta, tant necessaria a la nostra terra com negada pel poder central, pensava entre mi: a la veritat, els qui tant vehements desitjos manifesten, farien qualsevol sacrifici pera poder obtenir hanch que fos una engruna de lo que ab tant d'entusiasme demanen; si 'ls diguessin an aqueixos oradors: veusaquí tal ó qual cosa de tot aixó que demanáu; allarguéu la ma y arrepleguéuho [que 'n serien de felissos, com també jo 'n seria! Perque encara que mes de quatre vegades hem dit ab to de protesta contra 'ls qui volien trossejar nostre programa «o tot o res», com que nostra intransigencia no es boja, també l' acceptariam algun trosset d'autonomia mentre no fos en perjudici de lo restant.

Si 'ns oferissin, per exemple, l'autonomia legislativa sense fernes abdicar del dret de reclamar les altres reivindicacions ¿no ho pendríam de bona gana? ¿no n'estaríam ben contents?

Donchs ara se 'ns ocorre un pensament, que potser alguns no hi atinen. És somniar truytes pensar que demanant en les Corts ab bons modos, el govern ens *concedeixi* lo que fa tants anys reclama 'l Catalanisme. Pero ¿es que hi ha necessitat de demanarho al govern, en quant a una part d'autonomia? Moltes vegades he sentit als oradors de miting plantentse amargament de que 'l centralisme té acaparada l' ensenyansa y esclavizada nostra llengua. ¿Es aixó cert? Reflexionant ab serenitat ¿no seria mes encertat dir que nosaltres, els catalans, no 'ns cuydem de que s' ensenyi en català en les escoles, y que abandonem ingratiament la nostra llengua? Preguntém: ¿en que consistiria l'autonomia de l' ensenyansa? En que 's puguin establir centres d' instrucció en els que serveixi de base la llengua materna. ¿Ens ho nega aixó la lley del Estat? No. Si be l'Estat no ho permet en les escoles municipals, no s' oposa pas a que s' obrin escoles de mestres particulars. Per lo tant, l'autonomia de l' ensenyansa la tenim en nostres mans y no necessitem reclamarla. ¿Y en que consistiria l'autonomia del llenguatge? En que 's pugui usar nostra parla en tot los actes de la vida. ¿Es que la lley ho

prohibeix en la rotulació dels establiments de comers, en els anuncis, en la correspondencia? No. La llengua castellana es sols oficial pera 'ls documents notariais y de les oficines, y en certs llibres de comptabilitat (no tots), es a dir, en tot lo que está afectat per la centralizació. Per lo tant, en tots los actes que no tenen cap relació ab lo centre, (1) l'autonomia de la llengua la tenim en nostres mans, y no necessitem reclamarla.

Y donchs, ¿que fem, catalanistes? Si una part de l'autonomia la pot posar en práctica 'l mateix poble tant sols ab la voluntat, sense cap impediment legal ¿per que no reconentrem totes les nostres energies en persuadir a nostres compatricis que no usin en els documents privats altra llengua que la catalana? ¿Per que no s' obren suscripcions permanents, com fa l'Associació d' Estudis Universitaris Catalans, pera recullir grans quantitats que puguin assegurar la vida y prosperitat de l' ensenyansa catalana en tots els pobles de Catalunya?

Repetimho: l'autonomia del llenguatge y l'autonomia de l' ensenyansa no 'ns la pot donar ningú de fora, sino que la podem practicar els catalans *quan volguem*: l'Estat no 'ns la nega. Y si aixó que tenim en nostres mans no ho sabem aprofitar ¿quin cas se pot fer dels catalanistes quan s' esgargamellen reclamant l'autonomia completa de Catalunya?

Aquí poden aprendre 'ls evolutius de bona fe. Ens es molt fàcil pujar els primers graons; pujémlos, donchs, y allavors ens será també fàcil pujar los demés.

Sempre'ls mateixos

D' un article publicat en el *Heraldo de Madrid* per en Francisco Grandmontague retallo 'ls següents trossos:

«EMIGRACIÓN DOCUMENTADA.—Durante el primer trimestre del año que corre han desembarcado en el puerto de Buenos Aires 6.954 españoles. Nunca había llegado la emigración española al 50 por 100 de la italiana, excepto este año, que supera esa proporción.»

Emigració que s' emporta cap a las mes hospitalarias planuras americanas lo poch de bó que restaba a la major part de las regions espanyolas, els suferits gallegos, els braus vascos...

La llástima es que no emigri la tayfa de polítics vivedors que malmenan l'estat. Mes aquestos perdudas las Colonias, ahont podían anar a posarshi 'ls ossos a puesto, s' arraparan com sangoneras, a lo que queda dintre la península.

«La historia se repite, aunque en su repetición emplee distinto curso. El camino de las Indias vuelve a ser el ideal de los españoles. En el siglo XVI América absorbió la mitad de la población de España. En menos de cincuenta años sufrió la Península una desmembración de seis millones de habi-

tantes. Aun no se ha repuesto este país de aquella formidable sangría; aun duran los efectos de tal mutilación, de tan enorme poda social.

Y acaso los males todos de nuestra desdichada vida colectiva se hallen en la falta de una población densa. El progreso es siempre remiso y vacilante en los países despoblados.

América despobló a la Península en la época de la conquista. Colón torció el ideal de Cisneros. Algunos historiadores americanos, en su justo afán de formar la tradición patriótica de cada República, afán muy lógico desde el punto de vista de un nacionalismo privativo y necesario, han presentado a España como la loba del oro de América. Así será. Pero América ha sido, en cambio, la loba de la población de España. ¿Qué presa vale más? No hay oro en el mundo para pagar seis millones de hombres.»

¡Pobre Colón! No tardaré molt temps a sentir imprecacions contra d' ell perque va torcer l' ideal de Cisneros s' ha de buscar sempre un objectiu, una victima, a qui fer responsable dels mals d' Espanya, avuy Colón, un altre dia Catalunya. May fixarse en que 'l mal se porta a dintre y ben arrelat y fins incurable!

«Atrueque del oro indiano, España dió la mitad de su población, tronco de la floreciente fronda de la América actual. Mercantilmente considerada, la conquista fué mejor negocio para el Continente americano que para la Península. Porque si aquí vino el oro de los incas, disipado al punto como fruto de botín guerrero, allí, en América, se quedó el primer roturador de los campos. Y vale más el productor que el nuevo sueldo hallado; vale más el hombre que el oro, aunque por oro se dé el hombre. La verdadera riqueza está en la Pampa cultivada, no en el Potosí.»

Ara se 'n adonan de que la verdadera riqueza está en la Pampa cultivada y no en enviar un aixam d' empleats aiamats, no en fer arrancar pels pobres indis l' or de las minas y malversarlo (quan arribaba en sas mans) en las descabelladas empresas guerreras d' Europa; ara se 'n adonan de que lo que calia era aprofitar els grans elements agricolas americans, obrir vias de comunicació, sanejar ayguemolls, com els yankis han fet a Cuba y actualment fan a Filipinas.

Mej ja no hi son ha temps.

La missió colonisadora que no han sapigut cumplir altres l' han aprofitada.

«Pero todos los países europeos, sus Gobiernos tratan de evitar la emigración del labrador, El verdadero patriotismo—ha dicho un poeta francés—es agricultor. Sólo Italia, obligada por la densidad de su población, promueve y orienta las emigraciones, estudiando el estado de aquellos países a los cuales se dirigen los agricultores italianos.

En España, ni se evita, ni se orienta la emigración. ¿Sabéis en qué consiste la única medida del Gobierno para impedir que emigre la gente? ¡En exigir a todos los que se marchan la cédula personal!»

Exigir, a todos los que se marchan la cédula personal! Aixó es espanyol pur. No 's desmenteix el caracter! Aixó es la política *previadora* dels nostres guberns! Ja 's veu ab aquet sol detall si tenen cura.

A. SAYÓS

(1) Les escriptures y actes notariais y 'ls llibres principals de comptabilitat, encara que s' refereixin a actes de la vida privada, estan afectes a la centralizació establerta per la Lley Notarial y 'l Còdec de Comers, lo qual, dit sigui entre parèntesis, patentisa lo il·lògic que resulten aqueixes centralizacions completament inútils.

QUI AMENASSA Y NO PEGA...

s conta d'un pobre que anant a demanar caritat a una casa en que's pensava qu'estava sola la mestressa, demanà am cara farrenya y tó bon xich alt:

—Una gracia de caritat, o sinó...

—O sinó, qué?—replicà l'amo, que no era fora com l'altre's creya.

—O sinó... me n'aniré—contestà'l pobre girant quia.

Y aquesta dita del pobre podria molt be aplicarse a molts partits no governamentals que pera fer la oposició es valen moltes vegades de l'amenassa al poder constituït. La propaganda que durant las darreres eleccions a diputats a Corts feren els republicans, constituïda de poch la Unió republicana, era precisament en aquet sentit d'amenassa; al dir d'ells, semblava que ja la terra trontollés infantant la propera revolució, y l'orador menys optimista's prometia menjar ja per Nadal gall am República. Ha passat un Nadal y n'ha passat un altre y lluny de venir la República, el partit es troba avuy am menys foras, esgalabrada la Unió fictícia que feren y havent nascut entre'ls mateixos partidaris una munió d'antagonismes.

Algú podria objectar que desde las planas d'un periòdich catalanista no's deurien indicar las reflexions anteriors, per quant el Catalanisme també té la teulada de vidre. Y en efecte, aixís deuria ésser, si no possem per davant de tot la veritat y no comensessim per confessar el nostre tant de culpa. També'l Catalanisme durant una època no molt llunyana's decantà cap aquesta propaganda sorollosa, també sovintejà'ls meetings en que'ls oradors més o menys fogosos ens prometian l'Autonomia pera al cap de duas setmanas. Y també a la fi's ha esmicolat aquell blok y s'ha pogut veure la poca empenya que portava.

Si en un moment d'indignació's llença en un discurs o en un escrit una amenassa, tothom que tinga cara y ulls, sab donarhi el sentit que deu donarshi, però may es convenient emprar aquella d'una manera sistemàtica. Si'l partit no té foras verdaderes pera anar a la revolució armada, perque s'arrisca un a haver de fer el paper ridícul del pobre del conte; y si'l partit té ànima y organizació per poguer cumplir l'amenassa, perque allavors es te de procurar agafar de descuydat als altres y no se'ls te de venir avisant cada dia lo que's pensi fer l'endemà pera que tingan temps de prepararse.

Es curiós assistir a alguna d'aquestas reunions de gent tremenda, tots plegats no portan un dolent tremapaplo mas la bntxaca y al sentirlos sembla que'l món hagi de tremolar a sas miradas. Totas sas imprecacions no passen de figuras retòriques y el que més y el que menys tots son homes de sa casa, cuydadosos de la familia y carregats d'obligacions particulars.

No costa gayre de dir que's està disposat a tota mena de sacrificis; lo que ja és més difícil és que arribada l'hora's fassin. Dels que més cridan és dels que menys me refiaria perque, qué molt seria que no trobessin una excusa com aquell que publicà un article sense firmar, que fou denunciat y que s'excusà de declarar-se autor perque digué estava a punt de casarse y tal vegada aquella contrarietat li destorbaria'l casament.

J. SANS Y OLIVERAS

Franquesa catalana

La generació del temps den Ramón Muntaner tornés al mon y veyés l'estat moral de l'actual Catalunya, no regoneixeria pas la seva patria. La franquesa en el parlar, la sinceritat dels conceptes, la bona fe en el obrar, no son pas avuy coses corrents. Sembla mentida: la proverbial franquesa catalana, que per ésser proverbial hauria de caracterisar totes las manifestacions d'aquesta terra, ni en el catalanisme es fácil trovarla, y tin guis en compte que al parlar de catalanisme sols ens referim als propagandistes que fan més soroll y menys feyna positiva, que son els qui més abunden.

Si l'acció del catalanisme consisteix precisament en la reaparició de les virtuts cíviqes de l'antiga Catalunya, no hi ha que dir que la lloable virtut de la sinceritat de que 'ns donaren exemple 'ls ilustres patricis de temps ja llunyans hauria d'ésser la qualitat més visible dels qui's dediquen a la propaganda del ideal, y per lo tant està fora de dupte que 'ls propagandistes que no posseheixin aquesta virtut tant catalana no tenen dret a figurar com a tals, ni deurien ésser admesos en los actes de propaganda.

Donchs ¡que lluny està d'aixó la realitat! Lo que està succehint ab los afalachs a la classe obrera (per que no s'ha de dir clar?) posa en evidencia lo fictici de certes conviccions. Si 'ls actors d'aquesta tática conquistadora's fessin el càrrech de que la nostra idea no està renyida ab cap classe social ni ab cap manifestació religiosa, perque essent una causa nacional es pera tots els fills de la Nació sense diferencies, considerarien innecessari anar a cercar els obrers, perque sabrien que aquets ja vindrán espontàniament quan vejín el bon exemple, quan vejín que una idea que es naturalment simpática a tots els catalans no serveix d'escambell als ambiciosos. Per qué sollicitar amb insistencia llur adhesió, per qué pretendre enlluernarlos ab paraules de progrés, de república, de democracia etc., com se fa en les repetides conferencies organitzades per la «Unió Catalanista» y en les campanyes de republicanisme y sociologia barata de certs periòdichs baladrers, per qué tants esforços que resulten còmichs, si 'l catalanisme de veritat es de tal naturalesa que per sí sol ja deixa convensuts a tots els catalans de cor y a tota persona de bona fe?

Dirán que convé treure la vena que tenen als ulls molts obrers que segueixen a la colla lerrouxista, pero aquesta conveniencia no justifica que s'haji de sacrificar la sinceritat. ¿Qui'n te la culpa d'aquesta cegueira? Ningú mes que 'ls actors de les campanyes electorals de *La Veu*, que al moure l'enveja dels republicans, sons contricants en les eleccions, aquets, pera tenir vots, tornaren a incitar les masses obreres valentse del fantasme del clericalisme. Y si 'ls de *La Veu*, junt ab los de l'*Unió*, que cada dia mes se van acostant, han produhit l'allunyament del obrer, aquets elements cada dia mes politicayres son els menys indicats pera anar a la conquesta dels treballadors, los quals ja comencen a escamar-se de tants Lerroux y de tanta politiqueria de quincalla.

Es innecessari tot lo que's fassi. Com que 'l catalanisme sa no necessita vots perque no ha de fer us del dret de sufragi establert per la Constitució espanyola, no necessita tampoch els obrers. Es Catalunya qui 'ls necessita, es Catalunya qui necessita, no una classe determinada, sino les voluntats de tots els fills de la terra.

Si, es innecessari y fins inútil tot lo que's fassi pera atraure 'ls obrers. Ja vindrán per sí sols, espontàniament, atrèts per la bellesa de l'idea nacionalista. No es tan fosca aquesta idea pera que sia mester forsar la màquina disfressantnos d'aixó y d'alló com si vulguem enganyarlos. Sigüem franchs, sincers en tot, y lleals en tota mena de procediments, que sols aixís podem inspirar confiança.

B. RIERA

ENGRUNAS

De un quant temps a n'aquesta part es parla molt de nous tractats de comers que's celebrarán ab diferentes nacions, y ab motiu de la visita del Rey a París s'insisteix en que anirà seguit el viatge d'un tractat de comers favorable a la vehina república. Es diu que d'aquesta manera es te assegurada la bona rebuda del monarca al extranger, mes nosaltres estém obligats a creuer que no es aquest rumor mes que pura fantasia dels descontents y que ab tractat de comers ó sense ell, el poble francès rebrá ab entussiasme al rey de Espanya. Al cap y a la fi entre 'l poble francès y el castellà hi ha moltes semblansas y cap fet internacional els té ab tivantor de cap mena.

¿Vol dir aixó que's pot estar tranquil respecte a la bondat dels tractats que pugan ferse? De cap de las maneres; els politichs que 'ns governan son llestos per conjuminar entremaliaduras per fer la trabeta a n'el company, saben entretenir a la concurrencia enrahonant sense cansarse dugas y tres horas, mes en cues-

tions comercials estan a l'alsada d'aquells indis que cambiavan l'or que possehian per collarets de vidre. No necessitan, donchs, l'esqué d'una bona rebuda al monarca per deixarse caure a la trampa sino que ab quatre copets que en Delcassé dongui a la espatlla del embaixador espanyol en tindrà prou per arreglarsho a la mida del seu gust.

Que no será segurament el dels nostres productors.

El fet de cumplirse aquets días tres anys de la proclamació de la independencia de Cuba ha posat d'actualitat el parlar de las condicions d'aquella isla. A aquest efecte es fan consideracions sobre la notable millora que ha experimentat aquella nació, tant en l'estat sanitari, avuy día molt satisfactori al lograr fer desapareixer casi per complet las febras, com en sa part econòmica y en sa vida espiritual.

Aquest progrés en tots els ordres de la vida que han lograt els cubans es un exemple que ve a confirmar las teorías dels que creyém que una nacionalitat no pot entrar de ple en la via del progrés si no te la expansió necessaria pera manifestar lliurement sa manera d'ésser, y en aquest sentit seria molt profitós l'estudi de la qüestió cubana. Mes avuy no 'ns es possible parlar d'ella ab el degut desembrás. Son massa propers els fets de la insurrecció cubana pera recordarlos. La dura administració de la illa, la sang vessada a las manigües y las esgarriofas escenas dels embarchs de tropas que al só de la ridícula y esborrajada *Marcha de Cádiz* omplian de dol milenars de familias de nostra terra, son feridas que encare couen dolorosamente als d'aquí y als d'allà.

Ha passat aquella época trista y per dessobre d'aquells fets avuy Catalunya y Cuba s'abrassan amorosamente, que no era no nostra terra la interessada en continuar la lluyta contra els cubans com han volgut suposar alguns politichs.

Ha passat aquella época y els cubans han conseguit la independencia desitjada. LA DEVANtera que sempre ha sentit verdadera simpatia per la nació cubana l'hi envia avuy gojosa sa coral salutació.

El nostre flamant Ajuntament està empenyat de veras en que 'ns divertim. Avans cada dos ó tres anys es determinava a celebrar festas per la Mercé, pero 'ls hi semblà a alguns que era més apropiat celebrarlas pel Juny, ja que pel Setembre casi sempre son mulladas y a mes a mes encare molta gent es a fora. Que si las farém pel Juny, que si las farém pel Setembre no podian arribar els regidors a posarse d'acort; y allavors segurament se 'ls hi degué oorrer la idea de celebrarne cada any pel Juny y pel Setembre y aixís tothom estaria content y satisfet.

Alegreusen donchs, barcelonins, prepareuse a contemplar las eternas luminarias, sempre las mateixas; els globos de can López, els adornos del carrer de Fernando, y las fatxadas guarnidas de casa la ciutat y de la Diputació quins guarniments ja casi 'ns el sabém de memoria.

Diuen que d'aquesta manera es favoreix al comers de la ciutat, mes pensem que ni'ls mateixos que ho fan correr ho creuen. Basta fixarse ab las collas de gent que compareixen, agafadets per la mà per por de perders y portantse el menjar en els cistells de que van carregats, per comprendre el gasto important en compras que pugan fer a la ciutat y en cambi no es may petit el número de personas que cada vegada que s'anuncian festas compareix a Barcelona per no tornarsen ja may mes.

Y a fe que a Barcelona no n'hi faltan pas de brasos. La feyna va molt escassa y la vida es molt cara; mes aixó els dels pobles llunyans no ho consideran y ab la atracció que produeixen las grans ciutats no mes veuen el major jornal sense preveure els majors gastos y aprofitan cualsevol ocasió per traslladarse a Barcelona.

Y quant el més elemental dever de previsió deuria fer pensar a n'els nostres regidors ab els medis de desviar aquesta corrent de immigració cap a nostra ciutat, ells pel contrari vinga a fer festas y vinga a obtenir rebaixas de preus de passatge perque a n'aquí sembli a Xauxa y tothom s'hi aboqui com a terra de promissió.

D'una exposició que «El Labriego» de Ciudad-Real dirigí al Rey ab motiu de sa visita a n'aquella ciutat, ne retallo 'ls següents párrafos:

«Ciudad-Real vive solo de sus propias fuerzas, sin el auxilio de nadie, sin la consideración de persona alguna, vive pereciendo.

Aquí, Señor, nadie nos escucha, y los Gobiernos de V. M. nos desatienden en todas nuestras peticiones.

Pedimos en tiempos, el Colegio de Huérfanos, se dió a Aranjuez; pedimos una fábrica de tabacos, se llevó a Valencia; teníamos una guarnición, se repartió en los cantones de Alcalá de Henares.

Contábamos con importantes talleres de la Compañía del Ferrocarril, se trasladaron a Madrid; suplicamos la concesión de la Academia de Infantería, se la lleva Albacete; quisimos una Granja Agrícola, se ha concedido a Badajoz; pedimos protección para nuestros vinos, se nos contesta con la nueva ley de alcoholes; deseamos beneficios para nuestros trigos, se abren los puertos para el extranjero.»

Sempre pidolant una almoyna al estat: sempre captant una migrada protecció; un refors que 'ls permeti anar tirant: viure morint, com tristement exclama en altre lloch.

A que s'han reduhit aquella *altives* aquella secular *arrogancia* y aquell ayre de superioritat que sempre exhibia la gent de la *meseta central*!

Las energías internas, la forsa productora s'estronca y 's busca un remey extern y precisament de l'estat!

Nosaltres sols demaném copiant al gran poeta Ma-
«Que fent camí plegats—no 'ns entrebanqui 'ls passos;
»que ananthi de brasset—no 'ns agarroti 'ls brassos.»

¡NO DEFALLIM!

El caràcter català cada dia es va imposant més per tot lo mon.

L'art català ja ha arribat alla ahont desitjava, ja ha atravesat las fronteras de todas las naciones d'Europa; ja no es un art casulà es un art com ha d'esser, com lo somniavan tots los artistas catalans; es un art universal.

La veu de 'ls dramaturgs catalans ja no s'apaga poch després d'haver dat el crit, si no molt al contrari percuteix per tot arreu ab un tornaveu que may més s'aturarà, qu'anirà saltant de teatre en teatre, de nació en nació fins a arribar a atravesar els límits d'Europa.

Els novel·listas catalans ja no sols son coneguts com avants per quatre literats de Barcelona y uns quants més del resto de Catalunya, no senyors las novelas catalanas igual que 'ls dramas ont traduhides en todas las llenguas europeas.

La llengua catalana ja no es te per dialecte, es un idioma estudiat a tot arreu; els que no fa gaire el trobaven aspre y groller are el trovan dols y harmonios com la seva propia llengua; ja no es una vergonya el dir per tot arreu: soch català, sino molt al contrari es una honra y aixís com avants es burlaven del que ho deya, avuy se 'l miran ab respecte.

Las instituciones chorales catalanas sont escoltades ab entusiasme per tot arreu ahont van a fer sentir sa veu.
¿Y sabeu a que es degut això? Agafeu las estadísticas y ho veureu desseguida, en ellas hi trovareu que Catalunya ha perdut més d'un cinquanta per cent dels analfabets que tenia; els catalans volen ser y serán.

Si, senyors com hi dit avants el caràcter català s'imposa cada dia mes; y no s'imposa per la forsa, sino per son valer, y es qu'are ha agafat el verdader camí y el mes dreturer pera arribar a ferse respectar; ha agafat per senyera l'art y per armes els llibres. Aquesta es la manera de ferse respectar un poble, per la forsa no es respecte a ningú, els homes se respectan solament per son talent.

J. SANXO FARRERONS

El meu vehí Radilof y el seu convidat

(De las *Memorias de un señor ruso* de IVAN TOURGUENEFF)

A la tardor es troban sovint las becadassas en els jardins vells plantats de rengleras de til·lers. Nosaltres en tenim molts d'aquets jardins a la comarca d'Orel. Els nostres pares al escullir un lloch per construirhi la seva

estada no 's descuydavan may de senyalar un bon tros de terreny per plantarhi el seu jardí y el sagramental til·ler en llargass fileres. Al cap de cinquanta anys, de setanta tot lo mes, aquests cercats, aquestas habitacions, aquests nius dels senyors, desapareixen de la terra; els edificis mitj corcats es venien per desmuntarlos y emportarsels a carretadas; las dependencias construidas de mahons es convertian en munts de runas, las pomeras morían y eran destralejadas, las vellas palissadas de tota mena desapareixian pessa darrera pessa sense sapiguer com. Sols els til·lers continuavan creixent y prosperant, y avuy voltats de camps conreuats, revelan a nostra generació atolondrada els pares y els germans que han jugat y reposat a la seva ombra. Es ben hermós el gran til·ler secular, cuidat y fins respectat per la destrall implacable del pagés rus. No te una fulla gayre llarga, mes exten al seu voltant un nombre tant considerable de branques cobertas de fullam que es troba sempre una sombra dolsa sota d'aqueix arbre.

Un dia caminava ab Ermolai errant en mitj dels camps, a cassa de las perdius, vaig veurer a ma dreta un jardí abandonat, y tot seguit en dirigí cap aquell costat. Tot just havia traspassat la bardissa que'l limitava quant una becada aixeca 'l vol; vaig tirar, y al mateix temps, a pochss passos, feren un crit d'alarma, aparasqué al través dels arbres una figura esverada de noya y desaparegué tot seguit. Ermolai comparegué: «Havau tirat, me digué, y estén en una propietat habitada per l'amo.»

No tingui temps de contestar, el meu gos que se m'acostava ab posat de dignitat no tingué temps de donarme l'auell, que 's sentiren passos precipitats, y un home alt, de bigotis poblats surti d'unas matas y's parà devant meu ab posat reganyós. Vaig excusarme de la millor manera que vaig sapiguer, me vaig anomenar y li vaig oferir l'auell que havia cassat dintre sas terras.

«Be, en digué somrient; accepto la cassa pero ab una condició; que os quedareu y partireu ab mi el meu dinar cualevol que sia.»

Vaig estar ben lluny d'alegrarme de sa proposició, que 'm tirava per terra tots els meus projectes mes no hi havia manera d'excusarse.

«Soch Radilof, tinch propietats en aquest dictricte y soch vehí vostre; tal vegada el meu nom no os es enterament nou; avuy es diumenge, y a casa deuen haver preparat un dinar quant menos passador; sense aquesta circumstancia no m'atreveria a convidarvos a la ventura.»

Vaig contestar lo que un está obligat a contestar en tals cassos, y 'l vaig acompanyar. Un passeig ple de sorra y de poch netejat de herbam ens portà ab cosa d'unos cinquanta passos fora dels til·lers; desembocarem al hort; vellas pomeras y ribes dominavan, a trossos, una mena d'enrajolat de capsas de col de color vert tendre; mes enllà, rengleras de altas perxas estavan escaladas per las espirals ascendents de un lúpul vigorós y tupit; a la esquerra, en cuadros molt ben marcats, s'aixecavan milers varas plenas de un fullam de monjeteras ja grogas y assecadas; unas grans carbasseras y sas carbassas omplian un altre cuadro de terreno, y uns cogombres es destacaban grochs, per sota sas fullas angulosas y plenas de pols; a lo llarch del camí es balancejava una alta ortiga tant inútil é incómoda com ambiciosa; en dos ó tres indrets creixían per grupos la mareselva, el sauch y el roser, restos d'antichs massissos. A prop d'un petit criader plé d'aygua rojenca y llaiposa, es veyan casi a ran de terra, las parets mitj enrunadas d'un pou voltat de basals d'aygua; allà els ànechs hi tenian el seu passatemps que aprofitavan a boca plena, un gos que tremolava y aclucava 'l ull, rosegava un os, en un espay invadit per las herbas paràssitas, hont pasturava mandrosament una vaca, de pel mitj blanch y mitj roig, que dé en tant en tant passejava el plomero de la seva qua sobre sa magra espinada.

Girarem cap a la esquerra per entre mitj de grans verns y vejerem devant nostre una vella caseta grisa coverta de planxas y ab una barbacana molt feta malbé y mitj cayguda. Radilof va pararse.

«Endemés, escolteu, en va dir ab naturalitat y mirantme fit a fit; acabo de pensar que tal vegada no os agrada gayre venir a casa; si es aixís... No li vaig deixar acabar la frase y li vaig assegurar que pel contrari em complauria molt el dinar ab ell.»

«Aixís, donchs, are sereu vos qui ho haurà volgut».

Vam entrar. Un jove de llarga blusa blava ens va obrir. Radilof li ordenà que portés desseguida un bon

got d'ayguarent a Ermolai; el meu cassador s'inclinà respectuosament devant del amo de la casa, y s'assentà a n'el banch que voltava interiorment l'ample cobertís.

De la entrada, quinas parets estavan cobertas de cromos bigarrats y de quin sostre penjavan duas gavias, passarem a un cuartel que servia de despach al senyor Radilof. Em vaig desembrassar dels meus atributs de cassa y vaig posar la escopeta a un recó; el criat m'expulsà ab interés.

«Are aném a la sala, digué Radilof; os prego de trobar be que os presenti la meva mare.»

Vaig seguirlo. A n'el el sofà de la sala estava sentada una senyora vella, baixa, vestia roba fosca y portava un sombrero; tenia una cara magra y una mirada temerosa y trista, un cert ayre de bondat. Radilof em presentà com un dels seus mes propers vehins de terras. La dama s'aixecà y s'inclinà sense ab tot, abandonar el manguito de pel de camell, que aguantava la seva ma amagada per la etat.

«¿Fa molt temps que esteu a n'aquesta encontrada? digué ab una veu débil y tencada, aclucant els ulls.

—No, senyora, sols algunas setmanas.

—Y viureu are per aquí?

—Em sembla que fins a l'hivern».

La vella senyora callà.

«Y heus aquí, reprengué Radilof senyalantme un home alt y magre que no havia notat al entrar a la sala, heus aquí Fedor Mikliétch... A veurer, Fedor enseña tas habilitats al senyor; ¿perque t'amagas a un recó tenint la teva trassa?»

L'home a qui anavan dirigidas aquestas paraulas, s'aixecà al moment de sa cadira, agafà de sobre l'empit de la finestra un violi dolent, prengué l'arquet pel mitj del mànech y apoyantlo contra el pit, tancant els ulls, es posà a cantar y a ballar d'un modo estrañolari rascant las cordas. Semblava d'uns setanta anys; portava a sobre un llarch abrich de nankin gris que tristement onejava sobre 'ls seus llarchs membres ossos. Aquest desgaciad ballava; tant aviat picava de peus ab vivesa, com semblant que 's morís, balancejava pausadament sa petita testa calva, després la girava descubrint las venas tensas del coll y picava de peus sense moures del siti, alguna vegada doblegava els genolls ab una pena visible. La seva boca esdentagada donava, cada vegada mes, un só de ronch mes que de goig. Radilof degué afortunadament endevinar, per la expressió de ma fisonomia que las habilitats de Fedia no 'm causavan prou un sentiment agradable.

«Ja n'hi ha prou, vell, ja n'hi ha prou, digué el meu hoste; ves a que 't donguin ta recompensa.

Fedor Mikheich tornà al moment el violi al empit de la finestra, saludà a la senyora, després a n' a mi, per últim a Radilof, y sortí de la sala.

«Aquest era un senyor terrassà, digué el meu novell amic; estava rich, s'ha arruinat; are está a casa meva. A n'el seu temps, passava pera el mes temible amo de tota la comarca; prengué duas donas als seus marits; tenia llogats cantayres y a tot arreu s'el citava per sa facilitat pera el cant y la dansa. Mes preneu l'anissat; veyeu la taula está ja a punt.»

Una jove senyoreta, la mateixa a qui havia espatnat, que havia vist apareixer y desapareixer entre 'ls til·lers, entrava en aquest moment a la sala.

«Heus aquí Olga! vos prego que volguen acceptar sa coneixensa. Y be a taula si voleu.»

(Acabard.)

Llibres ⁽¹⁾

SERMÓ DE LA CONQUISTA DE MALLORCA, pel M. I. Doctor Antoni M. Alcover.—Nostres lectors ja devien enterarse, per la secció de Noves, del acte valent y patriòtic realitzat pel Vicari General de Mallorca trencant enguany la rutina de pronunciarse en castellà 'l sermó que cada any se diu en la Scu de Palma pera commemorar la conquesta de l'illa vehina feta pel rey En Jaume I Conqueridor el dia 31 de desembre de 1229.

Y a fe que merescut molt be les corals felicitacions que se li tributaren, no sols per haverlo pronunciat en català donant saludable exemple, sino pel mèrit de la seva erudita disertació. Avuy que, mercès a una atenció que li agraíem, hem tingut el gust de rebre un exemplar imprés de tan notable sermó, ens en hem pogut convèncer. Mes que una peroració

(1). Preguém, a tots quants nos han favorecut enviantnos llibres, que 'ns dispensin si encor no n'havem parlat, no es pas culpa nostra, ho farem tant, prompte poguem amb la deguda extenció.

religiosa es un treball d' exposició històrica. Amb una naturalitat y concisió admirables, fa la narració d' aquelles èpiques gestes, enumerant les causes que motivaren l' expedició, el curs de les operacions militars, y després de la conquesta posa de relleu les democràtiques institucions que hi deixà 'l Conqueridor, base de la mes ampla llibertat.

Després del sermó, enriquit per munió de notes que il·lustren el text, ve un estat comparatiu de molts noms de llinatges mallorquins que tenen exacta correspondència ab noms topogràfics de dintre Catalunya, demostrant aixís, amb aquest estudi que pot calificar-se de filològic, l'identitat d'origen de la gent mallorquina ab la del continent català.

B. R.

Festa de la Música catalana

Si important fou lo primer any aquesta simpática festa que am tant d'acert ha instaurat el benemèrit «Orfeo Catalá», molt, però molt més ho sigui la segona que tingué lloch el darrer diumenge dia 28 de Maig en el teatre de Novetat de nostra ciutat.

Desde primeras horas del mati ja's notava pels vols del teatre una animació desusada precursora de la inmensa concurrencia que tenia d'assistir al acte de la segona festa de nostra renaixensa musical. Molt avans de l'hora anunciada ja's veyia plé de gom a gom el local, qu'estava adornat am fiors y foliatge, distribuït profusa y artísticament, semblant talment que'n's trobessim en plena Primavera al mitg de la Natura. A dos quarts d'onze en punt teu sa entrada, al compás de la marxa de Joan II, tocada per la Banda municipal, el «Orfeo Catalá», presidit per sa senyera y acompanyat per nutrida representació del Ajuntament y Diputació am llurs respectius Presidents, y el Jurat, ocupant tots sos respectius llocs en l'escenari.

Obert l'acte pel Sr. Cabot, president del Orfeó, el Mtre. Pedrell, que ho era del Jurat, passa a donar lectura de son discurs, que fou escoltat amb religiosa atenció y aplaudit amb indescriptible entusiasme:

«¡Salut, cantaires de la patria aymada! — deya. — Que Deu vos conservi pera goig de la nostra generació, que pera vosaltres se unirà am fort llas am la del esdevenir; soldeu la cadena d'or de nostra mentalitat catalana, prosseguintla sense oblidar cap dels seus anells; soldeula fermament pera que jamay siam hostes de la terra nadiua, sinó senyors, amos y sobirans...»

Es complagué del entusiasme despertat pel conreu de la música popular, iniciador d'aquesta festa y essent la font d'inspiració dels nostres músics, aportant nous elements de vida per la patria catalana y essent un nou las d'unió entre'ls pobles verament germans de rassa, com ho prova, l'haver sigut cridats al gran concurs de Música popular, religiosa y profana que desitja celebrar á Montpeller, l'antiga llar de las terras de llengua d'oc y de la que'n son presidents els bisbes de Montpeller y de Perpinyá per la secció religiosa francesa y catalana respectivament, y de la secció profana francesa el gran poeta Frederich Mistral. «Jo he promes acceptar la presidencia de la secció catalana, ho he promés y hi aniré, si Deu me dona salut. Mon desitj seria que tots hi anessim á fondre cants y cants y á calentar-se cors ab cors de germans.» S'extengué després en hermosas consideracions sobre la forsa regeneradora de la *música natural* dels cors, que parla á tots y tots l'entenen música creadora de las *més* grans concepcions.

«Heus aquí—digué—la obra d'aquesta música natural, reintegradora maravellosa, que, redimint l'art de sa antiga postració, ha infantat músichs que, soldant a la cadena d'or de nostra mentalitat els anells separats, ha resolt el conflicte entre la música popular y la música artística.» Y després de encoratjar a tots en aquesta tasca acabà son eruditíssim treball dihent:

«Cantaires, oh cantaires que avuy, com sempre, porteu la veu de tots els nostres cors, de tots

Aquéli qu'amou li glori,
Li valent, li majorau...

Cantaires, oh cantaires, enlairéu la cansó nova dels

que avuy venen á rebre'l bateig de nostre amor y de nostras ánimas y diguéuli á la comtesa, á la nostra comtesa, á n'aquella comtesa del gran Mistral:

Reparaisse, o resplandour!
Foro, foro la tristesso!
Vivo, vivo la bandour! »

Seguidament el mestre Millet llegí la Memòria del Jurat donant compte de les composicions rebudes y de les premiadas fenne un extens y concisut estudi crítich amb la justesa, serenitat y galanura d' istil que son la seva característica y que li valgué forts aplaudiments. Es llegí á continuació el fallo del Jurat, segons transcribirem en lo número passat y que no repetim en gracia á la brevetat.

Oberts los plechs que contenían los noms dels autors premiats, resultà ésser guanyador de la *flor natural* en Joan B. Lambert, qui feu Reyna de la Festa á sa germana na Eulalia, corista del Orfeó, passant á ocupar son sítial en mitj de grans picares de mans y als acords de la Marxa de Joan II. Dels altres premis y accéssits ne foren guanyadors el senyors següents: en Frederich Alfonso, en Joseph Sancho Marraco, en Domingo Mas y Serracant, en Francisco Arezo, resident á Lazcano (Guipuzcoa), en Joaquín Pecanins, en Valeri Serra y Boldú, de Bell-puig, en Joseph Civil y Castellsí, que estudia actualment á París, en Joseph Maria Cugul, pbre., en Conrat Molgosa y Planas, en Amadeu Argelaga, en Joan B. Lambert, na Narcisa Freixas y en Francesch Pujol.

De todas las composiciones premiadas se'n cantaren alguns fragments per diferents individus del Orfeó y algunas per tot l'Orfeó, segons convenia á la producció premiada.

Tancà l'acte el Sr. Cabot, com a President del Orfeó qui pronuncia un bell parlament de gracias, dirigint galanas frases á la Reyna de la Festa y donant grans mercès á tots quants habían contribuït al millor esplendor de la festa. Demaná «que no minvi aquest entusiasme, ni li regategin la cooperació pera arribar á assolir els projectes que té de bastir la casa pairal, quals parets ja comensan á pujar, y seguir la noble tasca de conrear l'art de la terra, tot esperant l'hora del triomf de la nostra causa, que avuy encara no s'ovira, ja que las nuvoladas de ponent encara l'amagan.»

Acabá tant patriòtica festa amb el cant de «Els Segadors» entonat per las tres seccoions del «Orfeo Catalá», que fou escoltat de peu dret y amb religios silenci per tota la concurrencia.

¡Que per molts anys!

NOVAS

Col·legi de St. Jordi.— El diumenge dia 14 de Maig els alumnes d'aquest col·legi celebraren en lo theatre Romea a festa que aynalment dedican al seu patró St. Jordi seguint un extens y variat programa que fou escoltat amb atenció per la gran gentada qu' omplenaba 'l theatre y que fou amb forsa entusiasme a tots quants hi prengueren part. St. Jordi estrenà un quadret dramàtic infantil titolat «L'i avi Jordi original del jove n' Angel Sabatés que fou molt ben representat pel actor Sr. Capdevila y nens del col·legi, essent felicitats autors y actors.

—**Congrés de la Llengua Catalana.**—Següien-
en avant amb gran entusiasme els treballs preliminars
per la celebració d' aquest congrés, habent-se nomenat en las du-
gas reunions qu' han tingut lloch aquest mes las següents
comissions: la Tècnica quedà formada per Antoni Rubió y
Luich, en Jaume Massó y Torrents y en Joan Fijon; l' Ad-
ministrativa per en Joan Rubió, en Jaume Algarra, y Emili
Vallès y la Econòmica per en Joan Alandi, en Bartomeu de Po-
més y en Carles de Fortuny. Aquestas comissions fixaràn els
temas qu' haurán d' ésser posats á discussió, com també
els dies dels vinents Desembre ó Janer que deurá reunirse.
El Congrés, posantse d' acord amb els filòlegs alemanys, fran-
cesos, austriachs y italians qu' hi ha casí la seguretat, qu' hi
assistiran, procurant el major nombre possible d' adhesions
de personalitats de terras de llengua catalana, que ja son
nombrosas y entusiastas.

—**Catalunya Nova.**—Aquesta entitat coral que feya molt temps restaba inactiva ha donat novament fe de vida y, encare que no tant nombrosa, segueix conservant el lloch d' honor que sapigué conquerir en sos bons temps, com ho demostrà cumpliment lo darrer diumenge en que dirigida per son mestre, N' Eusebi Bosch, donà en lo theatre de las Arts un interessant concert en obsequi de sos socis protectors. S' executaren diferentes composicions de Morera, Clavé, Mendelssohn, Schumann y altres, estrenantse «Les

dues germanes) lletra de Guanyabens, música del mestre Bosch y «La musa del treball» lletra de Casanovas y música del Morera, que foren molt ben rebudas. Adjuntin els simpàtics choristas y el seu director la nostra més coral felicitació a las moltas que reberen, tot fent vots per que ben prompte puguin tornar a ocupar el lloch que merescueren.

—**Academia de Taquígrafia.**—El darrer dissaple el president d'aquesta Societat en Josep Elías va donar en el local de la mateixa i davant de nombrosa concurrència una interessant conferència sobre el tema «Ensaig de Taquígrafia catalana». El conferenciant, després d'exposar la necessitat de tenir taquígrafia pròpia, va demostrar com podia ésser adoptat al català el sistema «Martí», detallant à contínuació els estudis que a dit objecte s'han fet. Fou molt aplaudit i felicitat.

—**Orfeo Català.**—Aquest cop la Festa de la Música ha tingut a manera de pròlech y epíloch, dos concerts celebrats en lo mateix theatre de Novetats, que han preparat y clausurat la serie tan profitosa pera l' Orfeo com interessant pera l' gran públic que hi ha assistit a escoltarlo. En lo primer, amés de diferentes composicions de Bach y Palestrina y Nicolau, Millet, Glavé, Sancho Marraco y altres, s'hi donà la paraula a Jesús, viñas del gran autor alemany avans dit S. S. Bach, reproduintse també l' «Stabat Mater» de Palestrina no cantat feya temps per l' Orfeo.

L'últim concert el dedicà gairebé en absolut a fer sentir de nou les composicions premiades en la festa, de manera que s'hi cantaren els cants escolars den Civil, Lambert y Freixas; melodies den Civil y Mossen Cugul; chor d' homes y cansons populars armonisades den Lambert y fragments de la Missa den Mas y Serracant. No cal dir que l' execució fou inmillorable y els aplaudiments de la inmensa concurrencia dels més grans y espontanis que s' hagin sentit.

—**Novas Postals.**— Hem rebut i agraphim l'envio, unes magníficas tarjas postals que l'nostre amic Joseph Horta ha editat, en la que's veuen dintre d'una artística orla els planos y fatxadades de la casa en construcció del Orfeó Catalá y els retratos de la Sra. Wehrle y els Srs. Domènech y Montaner. Cabot y Millet.

Es venen a deu cèntims al kiosco «Joventut» que l'Horta te al carrer Mes Alt de St. Pere.

Establiment tipogràfic de Joseph ORTEGA.—S. Pau, 96.—Barcelona.

OBRES de VENDA á n' AQUESTA ADMINISTRACIÓ

	Pessetas
<i>Bases de Manresa</i>	0'10
<i>Crítica de Procediments</i> (Conferencia per Joseph Mallofré)	0'25
<i>Lo Català i ses idioma ó dialecte?</i> (per Joseph Aladern)	1
<i>Nos ab nos</i> (Articles d' are per Pere Aldavert)	3
<i>Poesias</i> per Angel Guimerá (segona edició)	4
<i>Fets de la Marina de Guerra Catala- na</i> (per F. Rodón y Oller)	0'50
<i>Marinas y Boscatjes</i> (per J. Ruyra) Publicació «Joventut»	3
<i>Les Disperses</i> , (per Joan Maragall), Publicació «Joventut»	2
<i>Més enllà de las forsas</i> , (Drama de Björnstjerne Björnson) Publica- ció «Joventut»	3
<i>«Solitut»</i> (per Victor Catalá). Publi- cació «Joventut»	3
<i>Quant ens despertarem d' entre 'ls morts</i> (Drama d' Enrich Ibsen). Publicació «Joventut»	2
<i>Lliçons familiars de Gramàtica Cata- lana</i> (per Antoni Tallander)	2
<i>Cançoner Popular</i> , fullas amb can- sons catalanas, la tonada, la nota i la lletra y notas fol·loriques. Ha sor- tit la fulla XLII «Mariagneta» cada fulla	0'10
Un tomo encuadernat amb 33 can- sons y un prólech	4
<i>Resum de Gramàtica Catalana</i> (pel prof. Emili Valles i Vidal)	1'50
<i>Boira y Sol</i> (Idili poemàtic per A. Bori y Fontestà)	1
<i>Biblioteca Popular de l' Aveng</i> Ha sortit el volum 37 <i>Escenas caste- lhaneses</i> , den Salvador Guinot.	0'50
<i>Articulos de</i> Joan Maragall	6

LA DEVANTERA circula, igual que anteriorment *La Nació Catalana*, per medi de propagadors, que son els qui prenen un nombre determinat d'exemplars, pagantlos als següents preus

Una acció	de 100 exemplars,	Ptas. 3'50	Per cada número, compresos gastos de correu per Catalunya
Mitja acció	de 50 »	1'80	
Un quart d'acció	de 25 »	1	
Un vuyet d'acció	de 12 »	0'50	
Undotzau d'acció	de 8 »	0'25	

Barcelona: els mateixos preus, repartint-se a domicili.—Aforas de Barcelona, 5 céntims de més per cada envió d' un ó més exemplars.—Extranger: preus dobles.—S' envia un sol exemplar al qui fassi un donatiu anyal de qualsevol import.—Pagaments á la bestreta: S' admeten sagells de correu y documents de fácil cobranza.—Es lliure la reproducció dels treballs.—No s' orenen els originals.